

La universitat, laboratori del futur

En les societats del nostre entorn, a partir d'una tradició secular, la institució universitària s'ha conformat com el lloc principal on es realitza la reproducció i la renovació del coneixement, i com l'espai privilegiat des del qual aquestes societats poden repensar la seva cultura i sotmetre-la a crítica. Aquesta funció general genuïna de la universitat no només s'ha mantingut substancialment en el temps fins ara mateix, sinó que ha guanyat protagonisme i centralitat, com a mínim, des de dues perspectives.

La primera perspectiva fa referència a l'eixamplament i la democratització de l'accés al coneixement. La història contemporània ha vist com una institució de tradició elitista i exclusivista, que actuava com a baluard de manteniment del saber entre els escollits, ha esdevingut molt més oberta, s'ha estès a la majoria de societats i, en algunes, s'ha adaptat a la incorporació multitudinària de generacions de joves procedents de la majoria d'estaments socials. La peça clau d'aquest procés transcendental ha estat la universitat pública.

La segona perspectiva fa referència a la creixent centralitat del coneixement, característica principal dels nous models econòmics i socials de la nostra època. El pes social de la tecnologia i de la qualificació especialitzada del treball en l'elaboració de productes i en la prestació de serveis ha fet aparèixer el coneixement, la capacitat d'innovació i la creativitat com a factors principals de productivitat i de progrés. Independentment de les exageracions i simplificacions que aquesta concepció pugui contenir, és indiscutible el paper fonamental que la formació i el coneixement acumulat per les persones –i les societats– tenen en la determinació de les seves capacitats i les seves oportunitats.

Les diferències en la capacitat i la qualitat de l'accés a la formació i el coneixement sempre han operat com a factor de discriminació social. Per això, en l'Occident industrial, prosseguint l'impacte social dels processos d'extensió de l'alfabetització i l'escolarització de les classes treballadores i els seus fills, la proliferació i la permeabilitat de les universitats públiques ha tingut un profund efecte transformador, afa-

JOAN M. TRESSERRAS

COMUNICÒLEG, UAB

desorientació general, més fràgils els mecanismes d'intervenció política o més implacable la lògica del capital i el mercat, més necessària se'ns farà una universitat potent, carregada d'autoritat, disposada a actuar amb autonomia respecte al poder polític i econòmic, i al servei de l'interès general.

Som en un punt de la crisi en què cada retallada la retroalimenta. Retallar les aportacions a la universitat suposa una hipoteca diferida. Cal detectar amb precisió allò que cal preservar perquè conté la clau de qualsevol reactivació. A la universitat, això vol dir apostar per la contractació de professorat acabat de formar i per connectar la docència als entorns professionals més dinàmics i experts. Si has de travessar el desert, prioritza l'aigua. Si et caldrà escalfor, tal vegada prioritzaràs el foc. En qualsevol escenari imaginable, la renovació del professorat universitari i la formació dels joves és una prioritat. Com més greus siguin els problemes i més radicals els canvis, més important resultarà l'aportació de la universitat. Sobretot, si tenim la pretensió de construir un país nou.

Els estudiants estan preocupats per moltes raons. Els que surten al carrer o ocupen espais, i els que, simplement, es regiren per dins, neguitosos i aclaparats. Alguns dels seus arguments ens poden semblar inconsistents, o injustificades algunes actituds en què, sota una aparença llibertària, hi endevinem la llavor de la reacció. No hi fa res. Aquests estudiants, aquests dies, expressen el malestar d'una generació. Una generació a qui vam dir que ho tindria tot, i només troba un discurs públic desesperançat i l'evidència d'una franca manca d'expectatives.

Deixem als nostres joves una herència ben galdosa. La crisi i la manca d'horitzó són un fet incontestable. Esclar que es rebel·len. Els preocupa la vida que tenen per davant; la seva vida. I la veuen hipotecada pels nostres errors. Com a mínim, hauríem de mostrar disposició al diàleg i a l'autocrítica; i voluntat d'ajudar-los a projectar un futur nou. La crisi és el nostre fracàs, no pas el seu. Fins i tot la política universitària ho ha de tenir en compte. Assistim perplexos als primers estadis d'un canvi històric molt profund. En el lapse d'una generació gairebé tot haurà de ser repensat. Els i les estudiants que aquests dies sacsegen la universitat en comencen a assumir el protagonisme. Com més ingenus i maldestres ens puguin semblar, com més desenfocats trobem els seus plantejaments, més ens hem de comprometre a estar al seu costat. I, si es malfien de nosaltres, a fe de Déu que ens ho hem ben guanyat.

voridor de la igualtat d'oportunitats. La universitat pública ha estat un protagonista capital del canvi social durant la modernització i l'adveniment de l'estat del benestar. En el cas de Catalunya, malgrat totes les dificultats, el sentit d'aquest protagonisme resulta també incontestable.

No tenim una mala universitat; però els seus propis gestors reconeixen que no és prou bona. Som enmig d'un canvi accelerat que exigirà una universitat ambiciosa, d'una gran capacitat d'adaptació, que exerceixi el lideratge científic i intel·lectual, capaç de formular propostes. Com més gran sigui la

Deixem als nostres joves una herència ben galdosa.

La crisi i la manca d'horitzó són un fet incontestable. Esclar que es rebel·len.